

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

AHMET GÜMÜŞGÖREN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2020/38036

Karar Tarihi : 4/11/2025

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU

Kenan YAŞAR

Ömer ÇINAR

Metin KIRATLI

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Ahmet GÜMÜŞGÖREN

Vekili : Av. Suat ÇAKMAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmaz el atma dolayısıyla açılan tazminat davasının pasif husumet yokluğundan reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya Konu Yargılama Süreci

2. Başvurucu; Van'ın Saray ilçesi, Keçikaya Mahallesi, 239 numaralı parselde bulunan taşınmazın malikidir. Başvurucu; maliki olduğu taşınmazda Karayolları Genel Müdürlüğüne (KGM) yol genişletme çalışmaları yapılması dolayısıyla taşınmazına kamulaştırma yapılmaksızın el atıldığı, taşınmazın tarıma ve kullanıma elverişsiz hâle geldiği iddialarıyla Saray (Van) Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) tazminat davası açmıştır.

3. Mahkeme, taşınmaza yönelik keşif ve bilirkişi incelemeleri yaptırmıştır. Keşifte taşınmazın içinden geçen çay için yeterli kanalların yapılmaması, su kaynağının kontrol altına alınmaması, KGM tarafından yol çalışması kapsamında yapılan menfezin yeterli olmaması nedeniyle taşınmazı su bastığı, taşınmazın bataklık hâline geldiği ve balçıkla kaplandığı, bu suretle ekilip biçilmeye müsait olmadığı tespit edilmiştir. Bilirkişi heyeti tarafından düzenlenen raporda da taşınmazın sularla kaplı olduğu, yüzeyinde kum, kil ve çamur olduğu, taşınmazın kullanımının mümkün olmadığı belirtilmiştir. Yine raporda KGM'nin köprü yapımı ve inşaatı nedeniyle doğal dere yatağının değiştiği, dere sularının taşıdığı alüvyonların menfez küçük ve çapsiz olduğundan yolun diğer tarafına geçemediği, taşınmazda biriktiği açıklanmıştır. Yapılabilecek ıslah çalışmasının maliyetinin zemin bedelinden daha fazla olacağı ve taşınmaz sürekli dere yatağının etkisinde kaldığı için yersiz ve sonuçsuz kalacağı vurgulanmıştır. Bu kapsamda taşınmaza el atıldığı kabul edilmiş ve

108.737 TL kamulaştırmasız el atma tazminatı ile 15.652,38 TL ecrimisil bedeli hesaplanmıştır.

4. Mahkeme, bilirkişi raporu doğrultusunda davanın kabulüne, taşınmazın tapu kaydının iptali ile KGM adına tesciline karar vermiş; 108.737 TL kamulaştırmasız el atma tazminatı ile 15.652,38 TL ecrimisil bedelinin başvurucaya ödenmesine hükmetmiştir. KGM karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş, davanın idari yargının görev alanına girmesi nedeniyle görevsizlikten reddedilmesi gerektiğini savunmuştur.

5. Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) kararın kaldırılmasına ve davanın pasif husumet yokluğu nedeniyle reddine karar vermiştir. Karar gerekçesinde Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 9/3/2016 tarihli E.2015/18-101, K.2016/301 sayılı kararında da değinildiği üzere 18/12/1953 tarihli ve 6200 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un "*Vazife ve salahiyyetle*" başlıklı 2. maddesinde taşkın sular ve sellere karşı koruyucu tesisler meydana getirmenin Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün (DSİ) görevleri arasında sayıldığını belirterek sebebi ne olursa olsun taşınmazların korunması amacıyla yapılması gereken her türlü işlemde DSİ sorumlu olduğundan kamulaştırmasız el atma iddiasıyla KGM'ye karşı açılan davanın pasif husumet yokluğu sebebiyle reddedilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

6. Başvurucunun karara karşı yaptığı temyiz başvurusu Yargıtay 5. Hukuk Dairesi tarafından incelenmiş ve kararın onanması yönünde karar verilmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 11/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 23/11/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

9. Bireysel başvuru sonrasında başvuruca, aynı Mahkeme nezdinde bu kez DSİ'ye karşı kamulaştırmasız el atma ve ecrimisil talepleriyle tazminat davası açmıştır. Mahkeme, keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırmıştır. Bilirkişi raporunda taşınmazların dere yatağının yön değiştirmesi nedeniyle ıslahı mümkün olmayan dere yatağı ve etkisinde kalan alan hâline geldiğinin tespit edildiği belirtilerek kamulaştırmasız el atma tazminatı 278.293 TL, ecrimisil bedeli ise toplam 12.504,60 TL olarak hesaplanmıştır.

10. Mahkeme, DSİ'nin görevlerinden birinin taşkın sular ve sellere karşı koruyucu tesisler meydana getirmek olduğunu vurgulayarak ıslahı mümkün olmayan dere yatağı hâline gelen taşınmazlara kamulaştırmasız el atıldığı olgusunu kabul etmiş; davanın el atılan taşınmazlar yönünden kabulüne, taşınmazların dere yatağı olarak tapudan terkinine karar vermiş; son olarak taleple bağlı kalarak 1 TL kamulaştırmasız el atma tazminatına ve yine 1 TL ecrimisil bedeline hükmetmiştir. Karar, istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

11. Başvurucu, bu kez önceki davadaki bilirkişi raporunda belirtilen tutarlar yönünden aynı Mahkeme nezdinde ek dava açmıştır. Söz konusu dava derdesttir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; taşınmazların DSİ tarafından yapılan çalışma ile değil KGM tarafından yapılan çalışma neticesinde sel yatağı hâline geldiğini, idari yargıda DSİ'ye karşı dava açılması durumunda davalarının süre aşımı nedeniyle reddedileceğini, DSİ'ye karşı açılacak ve etkili olabilecek bir davanın bulunmadığını, daha önce aynı konuda KGM'ye karşı açılan davaların kabulü sonuçlandığını belirterek adil yargılanma hakkı ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Bölge Adliye Mahkemesince husumetin yönlendirilmesi gereken kurumun DSİ olarak gösterildiği, başvurunun ihlal iddialarının devam etmesi sebebiyle zamanaşımı ya da hak düşürücü süreye tabi olmaksızın DSİ aleyhine idari yargıda tam yargı davası ve adli yargıda kamulaştırmasız el atma davası açmadan bireysel başvuruda bulunması hususunun başvuru bakımından yapılacak kabul edilebilirlik değerlendirmesinde gözönünde bulundurulması gerektiği, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihatları ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

14. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilçilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Somut olayda kamulaştırmasız el atmaya konu taşınmaz, başvurunun mülkiyetinde bulunduğu mülkün varlığı noktasında tartışma bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvuru mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

15. Anayasa Mahkemesi *Hasan Mutlu* ([1. B.], B. No: 2018/22691, 30/6/2021, §§ 38-40) ve *Hadice Rüzgar ve diğerleri* ([2. B.], B. No: 2019/17376, 12/1/2022, §§ 22-45) kararlarında, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamındaki inceleme yetkisinin sınırları ve niteliği gözetilğinde yargılama makamlarının kanaatinin sorgulanabilmesi için daha öte bir inceleme yapılmasına yetecek verileri/dayanakları başvuru sahiplerinin somut biçimde göstermesi gerektiğini vurgulamıştır.

16. Başvurucu, daha önce aynı yere ilişkin olarak KGM'ye karşı açılan davaların Yargıtay nezdinde lehe sonuçlandığını iddia etmiştir. Başvuruya konu olayda Bölge Adliye Mahkemesi, meydana gelebilecek su taşkınları ve sellere karşı özel mülkiyette bulunan taşınmazların korunması amacıyla yapılması gereken her türlü işlemde DSİ'nin sorumlu olduğunu belirtmiş; bu nedenle kamulaştırmasız el atma iddiasıyla KGM'ye karşı açılan davanın pasif husumet yokluğundan reddine karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesinin bu kararını DSİ'nin görev ve yetkilerini düzenleyen özel kanun hükmünc ve yargısal içtihadı dayandırdığı anlaşılmaktadır (bkz. § 5). Dolayısıyla Bölge Adliye Mahkemesinin daha önce verilen kararların aksi yönünde karar vermesinin gerekçesini de ortaya koyduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca başvuru formu ve ekleri incelendiğinde emsal olarak sunulan kararların (Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 8/6/2017 tarihli ve E.2016/19191, K.2017/15701 sayılı kararı) işbu davadan önce verildiği, bu kapsamda başvurunun güncel ve yeni içtihatlar olduğuna dair herhangi bir açıklamaya yer vermediği de anlaşılmıştır.

17. Öte yandan başvuru, davanın pasif husumet yokluğu nedeniyle reddedilmesi kararı sonrasında DSİ'ye karşı açılacak bir davanın olumlu sonuçlanmayacağını ve bu suretle zararlarının giderilmesinin engellendiğini ileri sürmüştür ancak bireysel başvuru süreci devam ederken başvuru, taşınmaza kamulaştırmasız el atılması dolayısıyla DSİ'ye

karşı dava açmıştır. Bu davada başvuru lehine karar verilmiştir (bkz. § 10). Yine başvurunun önceki davada bilirkişi raporunda belirtilen bedele ilişkin olarak ek dava açtığı, bu davanın da devam ettiği anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurunun iddiasının aksine Bölge Adliye Mahkemesi kararında işaret edilen hukuk yolunun başvurucuya başarı şansı sunduğu değerlendirilmiştir.

18. Sonuç olarak yargılama makamlarınca başvurunun davasının pasif husumet yokluğu nedeniyle reddedilmesinin makul bir gerekçeye dayandığı ve geline süreçte başvuru lehine karar verildiği de dikkate alınarak mülkiyet hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığı neticesine ulaşılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Basri BAĞCI ve Kenan YAŞAR bu sonuca katılmamıştır.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Basri BAĞCI ve Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA 4/11/2025 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru, kamulaştırmасız el atma nedeniyle açılan tazminat davasının pasif husumet yokluğundan reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, KGM'nin yol genişletme çalışmaları nedeniyle taşınmazına kamulaştırmасız el attığını ve arazinin su baskını sonucu kullanılamaz hâle geldiğini belirterek tazminat davası açmıştır.

3. Keşif ve bilirkişi incelemelerinde, yol ve menfez çalışmaları nedeniyle doğal dere yatağının değiştiği, suyun taşınmazda birikerek alanı bataklığa çevirdiği tespit edilmiş; taşınmazın ekonomik olarak ıslahının mümkün olmadığı belirtilmiş ve tazminat ile ecrimisil hesaplanmıştır.

4. Asliye Hukuk Mahkemesi davayı kabul ederek taşınmazın KGM adına tesciline ve tazminatın ödenmesine karar vermiştir. İstinaf üzerine Bölge Adliye Mahkemesi, taşkın sulara karşı önlemlerden DSI'nin sorumlu olduğu gerekçesiyle KGM'ye karşı açılan davada pasif husumet yokluğu bulunduğunu belirterek istinaf talebin kabulü ile davanın reddine karar vermiştir. Temyiz istemi de reddedilen başvuru, süresi içinde bireysel başvuru yapmıştır.

5. Başvurucu, taşınmazın sel yatağı hâline gelmesine neden olan çalışmanın DSI değil KGM tarafından yapıldığını, bu nedenle DSI'ye karşı idari yargıda açılacak bir davanın süre aşımından reddedileceğini ve etkili olmayacağını belirtmiştir. Ayrıca benzer durumlarda KGM'ye karşı açılan davaların kabul edildiğini vurgulayarak adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

6. Mahkememiz çoğunluğu kamulaştırmасız el atma sebebiyle açılan davada tazminat davasının pasif husumet yokluğundan reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna varmıştır.

7. Yargılama boyunca alınan teknik bilirkişi raporları başvurusunun iddialarını doğrulamıştır. İlk derece mahkemesi bu raporlar doğrultusunda davayı kabul etmiş; ancak Bölge Adliye Mahkemesi Asliye Hukuk Mahkemesi kararını kaldırarak davayı pasif husumet yokluğu nedeniyle reddetmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi de bilirkişi raporlarında KGM'nin köprü ve yol çalışmaları nedeniyle dere yatağının değiştiğini, suyun taşınmaza aktığını ve taşınmazın tarım dışı hâle geldiğini açıkça kabul etmiştir. Buna rağmen DSI'nin genel sularla ilgili görevlerine dayanılarak, "sebebi ne olursa olsun taşkın suların önlenmesinden DSI sorumludur" gerekçesiyle KGM'ye yöneltilen davada husumet yokluğu bulunduğu sonucuna varılmıştır. Üstelik bu kararla başvuru aleyhine yargılama gideri ve vekâlet ücretine de hükmedilmiş; başvuru DSI'ye karşı yeni bir dava açmak zorunda kalmıştır.

8. Kişilerin ayrı bir dava açma külfetine katlanma zorunda bırakılması özellikle de kamulaştırma gibi mülkiyetten yoksun bırakma sonucu doğuran durumlarda mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılabilir (*Çatak ve diğerleri/Türkiye*, B. No: 33189/21,

3/12/2024, § 113). Bunun da ötesinde, bir kamulaştırma yapılırken sadece kamulaştırma yapılan taşınmazın değil bu kamulaştırmaya konu kamu gücü kullanımından etkilenecek taşınmazların da belirlenerek ilgili zararların karşılanması mülkiyet hakkının korunmasının gereğidir. Nitekim *Kutlu ve diğerleri/Türkiye* (B. No: 51861/11, 13/12/2016) kararında su havzasının koruma alanında bulunan taşınmazların kamulaştırılmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Buna göre kamulaştırmaya konu faaliyetten etkileneşine rağmen taşınmazın kamulaştırılmaması mülkiyet hakkına ölçsüz bir müdahale teşkil eder.

9. Başvuru konusu olayda özetle davayı reddeden Bölge Adliye Mahkemesinin de tespit ettiğı üzere teknik bilirkişilerce başvurucunun taşınmazının Karayolları idaresince yapılan işlemler nedeniyle zarar gördüğünün belirlendiğı hâlde davanın pasif husumet yokluğundan -yargılama gideri ve vekâlet ücreti de ödenmesine karar verilerek- yeni bir dava açma külfetine yol açılması mülkiyet hakkına ölçsüz bir müdahaledir.

10. Olayda taşınmazın ıslahı için yapılacak masrafin taşınmaz değerinden fazla olduğu yönündeki tespit dikkate alındığında bir mülkten yoksun bırakma söz konusudur. Sonradan DSİ aleyhine dava açılmış olması mülkten yoksun bırakma nedeniyle hükmedilecek tazminat sürecinin de uzamasına yol açmış, başvurucunun masraflarını da artırmıştır. Oysaki başvurucunun ilk davayı açmada herhangi bir kusuru da bulunmamaktadır. Üstelik idarelerin tazminat ile ilgili iç işleyişlerinin başvurunun konusu bakımından bir önemi de bulunmamaktadır.

11. Sonuç olarak, Anayasa'nın 35. maddesi ile AİHS'e Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi uyarınca güvence altına alınan mülkiyet hakkının başvuru yönünden ihlal edildiğı kanaati ile çoğunluğun aksi yöndeki kararına iştirak edilmemiştir.

Başkan
Basri BAĞCI

Üye
Kenan YAŞAR